

mens man lettere overser, at miljøændringer ikke kan undgås med den uhyrlige overbefolkning med vor art, der har fundet sted. Bogen er en broget og spændende introduktion til facetter af europæisk miljøhistorie.

Sofus Christiansen

Teaching Geography in higher education: a manual of good practice. John R. Gold et al. (Institute of British Geographers special publications series, 24).

Blackwell, Oxford 1991. 262 s., 25 cm. GBP 40.-.

En bog, der ikke handler om geografi, men om hvordan man underviser i geografi, og endda på højt niveau som eksempelvis kan være universitetet. Den indeholder ikke nogen nye revolutionerende undervisningsformer, men gennemgår på en fornuftig og til tider inspirerende måde de gængse former: forelæsning, feltarbejde, øvelser, projektarbejde, diskussionsbaseret undervisning (som fejlagtigt på GI også kaldes øvelser, selv om det pædagogiske princip er et ganske andet), samt den computerbaserede undervisning og indlæring. Desuden er der udmærkede afsnit om kursevaluering og -forbedring samt retningslinjer for udarbejdelse af geografiske curricula.- Tell me, I forgot. Show me, I remember. Involve me, I understand. Dette kinesiske ordsprog, som citeres fra bogen, viser meget klart de forskellige undervisningsformers kvaliteter. Det forleder dog ikke forfatterne til at rakke forelæsningen ned som en forældet og uanvendelig form. Forelæsninger har visse fordele, når deres emne vælges med omhu, i forbindelse med den øvrige undervisning. Desuden forudsætter det klart, at forelæseren kender de elementære teknikker, eller regler der skal overholdes, når en forelæsning skal fyres af. Jeg har hørt en kendt dansk forelæser sige, at folk kun kan koncentrere sig i 6 minutter ad gangen, derefter skal der ikke være pause, men en slags tomgang, der kan bruges til af resumere, fortælle morsomheder, eller kort sagt at lade op til de følgende seks minutter med koncentreret fagligt input. Forfatterne til bogen er optimistiske og mener, at den koncentrerede periode kan strækkes til hele 20 minutter. Måske. Forelæsningskapitlet slutter med tyve gode råd til en god forelæsning, efterfulgt af tretten gode råd. Tankevækkende at læse.- Litteratur om undervisningens form er et sjældent fænomen blandt universitetsgeografer.

Rettere: et alt for sjældent fænomen. Ikke des mindre ses mange tegn på, at både de enkelte timeforløb og de større faglige enheder (eksempelvis hele første års undervisning) kunne vinde ved en større pædagogisk indsats. Alle undervisere kan sikkert finde inspiration og gode vink i denne udmærkede bog.

Rolf Guttesen

Peter Haggett: The geographer's art.

Blackwell, Oxford 1990. XVIII, 219 s., ill. 23 cm. GBP 25.-.

Peter Haggetts bog om geografens kunst er et meget personligt forment causeri over den moderne geografis forskning og over de geografer, der har formet den. Den handler dybest set om geografers måde at se orden i kaos på - med kortet som vigtigste værktøj - og om geograferne i Haggetts liv. De to hoveddele giver forfatteren selv overskrifterne: *The Search* (Geography Through the Looking Glass) og *The Searchers* (Geographers Through the Looking Glass). Eftersom Haggett selv har spillet en betydelig rolle ved udviklingen af den moderne, kvantitative geografi, kommer man meget tæt på udviklingen og dens mennesker i den meget spændende bog. Det er en krævende bog at læse, men den er det værd.

Sofus Christiansen

Arild Holt-Jensen: Geografiens indhold og metoder. 2. utg.

Universitetsforlaget, Oslo 1990. 249 s., ill. 22 cm. Pris ikke oplyst.

Som indføring i geografens metoder og fagindhold fremstår Arild Holt-Jensens bog stadig som Nordens bedste. I den foreliggende, ny udgave er der foretaget en række korrektioner og forbedringer, og der er en ajourført oversigt over nordiske geografiske instruktioner. Det kan næppe undre, at jeg finder økologisk systemisk geografi noget stedmoderligt behandlet: Alligevel anbefales bogen på det bedste til alle geografer.

Sofus Christiansen

The national atlas of Japan. Comp. by Geographical Survey Institute. Rev. ed.

Japan Map Center, Tokyo 1990. 218 s., kort. 60 cm. JPY 98.000.-.

Det foreliggende atlas over Japan er simpelthen det mest omfattende nationalatlas, der er produceret til dato. Det er ikke bare fysisk, at dette atlas er imponerende, selv om det med sine 218 sider i A2 (A to

format fylder ganske meget, men også med sin kvalitet, det være sig med hensyn til udførelse i trykningsmæssig henseende og i faglig forstand.- Atlaset dækker selvfølgelig et fantastisk område. Alle standardkort er der naturligvis, men der er oven i købet blevet plads til ekstra. Et eksempel: Klimatet skildres som sig hør og bør med fordeling af temperaturer, nedbør, vind, skydække, solskinstimer osv., men der bliver sandelig også plads til "gennemsnitlig dato for første årlige observation af kålsommerfuglen"! - Det er ikke rimeligt i en anmeldelse at bringe hele indholdsfortegnelsen, selv om det kunne være fristende, men den omfatter vel omkring 500 kort, dækkende såvel fysiske som sociale og økonomiske forhold. Nogle af de beskrevne områder er af karakter som vanligt set i nationale atlas, men på en del områder opviser interessante, specielle fænomener. Til disse hører gennemgangen af fx de seismiske, der her ses så velillustreret, at man får en overraskende fornemmelse af dem fra et område, der er tilstrækkeligt undersøgt dertil. På samme måde er jordskorpebevægelser gjort til genstand for en behandling, der må vække interesse.- Størsteparten af atlas beskriver imidlertid befolkning og næringsliv. Der er en masse solid information at hente om alle disse emners afskygninger i alle facetter. Tilsyneladende har man i Japan ladet hånt om snart sagt alle vanskeligheder ved udarbejdelse af et nationalt atlas, og de er mangel. Nogle af dem har man dog ikke helt kunnet komme udenom, fx at det tager tid at udarbejde et atlas. Forældelse er en konstant trussel. De fleste kort er derfor fra 1985.- Man kan selvfølgelig også anke over andre ting. Fx indeholder det udmærkede landbrugsafsnit ikke kort over udbytter i fx ton pr. ha, men kun i værdier - hvilke jo ikke siger andre end japanere ret meget. Denne og andre indvendinger må dog helt forstumme i forhold til den pragtpræstation, atlaset repræsenterer. Der er sat en ny standard for nationale atlas med dette værk.

Sofus Christiansen

European wind atlas. Eds.: Ib Troen and Erik Lundtang Petersen. Publ. for the Commission of the European Communities. Directorate-General for Science, Research and development.

Risø National Laboratory, Roskilde 1989. 656 s. & 1 diskette i lomme, ill. 31 cm. DKR 875.- + moms.

Det 656 sider store Europæiske Vindatlas er et resultat af en omfattende undersøgelse af vindforholdene med særligt henblik på udnyttelsen af vindenergi i landene inden for EF. Undersøgelserne blev foretaget i et samarbejde mellem en række institutioner og meteorologiske institutter, hvor Forskningscenter Risø har været ansvarlig for projektkoordination, teoretisk arbejde, numerisk modellering, dataanalyse og rapportering. Den information, der er samlet i Det Europæiske Vindatlas viser, at der eksisterer store områder i Europa med gode muligheder for udstrakt anvendelse af vindenergiressourcerne. Hertil kommer, at de metoder, der er udviklet for atlasen til beregning af topografiens indflydelse på vinden, har dokumenteret, at der optræder en kraftig forøgelse i bakket og bjergrigt terræn. Metoderne til beregning af topografiens indflydelse på vinden blev gjort almindeligt tilgængelige for fire år siden i form af et program, der kan anvendes på en almindelig PC. Dette program (WASP: Vind Atlas Analyse og Applikationsprogram) og vindatlasen danner tilsammen grundlaget for beregningen af vindressourcerne - inklusiv placering af vindmøller og vindparker - inden for EF-landene. Det store datamateriale i vindatlasen (vedlagt på diskette i ASCII-format) gør det særdeles velegnet til undervisningsbrug.

Birger Hansen

Changing landscapes: an ecological perspective. Eds.: Isaak S. Zonneveld, Richard T. T. Forman.

Springer, Berlin 1990. XIII, 286 s., ill. 24 cm. DEM 142.-.

Landskabsøkologi er et relativt nyt forskningsområde, hvis udøvere stadig føler behov for at dokumentere, at det er en videnskab med et veldefineret sæt af emner, teorier, metoder og grundantagelser - et paradigme. Og det er da også det indledende kapitels ærinde. Landskabsøkologiens arbejdsområde er en helhedsorienteret analyse af landskabet. Man har for længst passeret det tidligere deskriptive stadium, hvor hovedvægten blev lagt på strukturer i landskabet, og arbejder nu med at analysere processer i landskabssystemet, herunder stof- og energistrømme, og med at forstå de styrende faktorer bag landskabsændringerne. Angrebsvinklen er holistisk, og den går derfor på mange måder fint hånd i hånd med mange miljøprogrammernes understregning af, at miljø-

mæssige konsekvenser af menneskelige aktiviteter kræver en bred forståelses- og analyseramme. Bogen giver en fin status for landskabsøkologien i form af en række enkeltstående artikler af fremtrædende forskere inden for feltet. I fire hovedafsnit fokuseres på: a) Landskabsøkologiens historie i Europa og Nordamerika, b) strømme/transport i landskabet (energi, næringsstoffer, levende organismer), c) naturlige og humane processers betydning for landskabsændringer og d) landskabsplanlægning/management. Artiklerne strækker sig emnemæssigt fra det meget generelle til det meget specielle, men de er alle målrettede og velskrevne og kan på hver deres vis bidrage med inspiration til videre arbejde inden for området. Specielt inspirationen er nok bogens primære styrke, især fordi hver enkelt af de 14 bidrag er forsynet med en meget fyldestgørende og up-to-date referenceliste.

Anette Reenberg

World resources 1990-91: a report by The World Resources Institute, in collaboration with the United Nations Environment Programme and the United Nations Development Programme.

Oxford University Press, Oxford 1990. XIV, 383 s., ill. 28 cm. Pris ikke oplyst.

Intentionen med World Resources serien, hvori nærværende bog er den fjerde, er at levere præcis og let tilgængelig information om nogle af vor tids presserende problemer. Serien udgives af World Resource Institute i samarbejde med UNEP og UNDP, som har trukket på et bredt spektrum af eksperter til udfærdigelse af bogens forskellige afsnit. Bogen er en lidt usædvanlig blanding af statistiske oplysninger i tabelform og tekstafsnit. Den behandler udvalgte temaer som fx klimaforandringer, miljø og ressourcer i Latinamerika samt udviklingstendenser for en lang række forhold som befolkningsudvikling og sundhed, fødevarer og landbrug, urbanisering, naturbeskyttelse, den globale skovdækning, ferskvandsressourcer, energi, atmosfære etc. Emnerne dækker med andre ord meget bredt og dermed også til tider lidt overfladisk, og det betyder selvfølgelig også, at bogen ofte får mere karakter af appetitvækker end af den definitive kilde til det pågældende stofområde. Her hjælper forfatterne til de enkelte afsnit dog godt på vej med udførlige referencer og noter efter hvert kapitel. Ca. 100

sider af bogen er reserveret til statistiske tabeller, der med global dækning præsenterer de forhold, som bogen i øvrigt behandler. Oplysningerne er hentet fra mange forskellige og mere eller mindre tilgængelige kilder og giver derfor læseren et hurtigt, ajourført samlet overblik over de empiriske realiteter.

Anette Reenberg

Eskil Block & Tibor Hottovy: Future cities and information technology.

The national Swedish Institute for Building Research, Gävle 1988. 420 s., ill. 31 cm SEK 615.-.

Bogen tager udgangspunkt i de største og vigtigste byers udviklingstendenser for at give et signalement af en mulig fremtidsudvikling. Forfatterne understreger, at den er tiltænkt brede kredse - befolkningen og politikere. Desuden anføres det, at pladsen ikke tillader dokumentation. Herefter plukkes selektivt en række usammenhængende og mere eller mindre tilfældige emner ud: f.eks. kapitlet om byernes design, der også diskuterer computeranvendelse, robotter, mursten og kommunikation i én pærevælling. Figurerne er gnidrede og ofte af tvivlsom værdi. Sammenfattende må bogen betragtes som ligegyldig.

Hans Thor Andersen

An historical geography of England and Wales. Ed. by R. A. Dodgshon, R. A. Butlin. 2 ed.

Academic Press, London 1990. XXI, 589 s., ill. 25 cm. GBP 45.-.

Bogen holder, hvad titlen lover: En bred gennemgang af England & Wales' historiske geografi. Fremstillingen er struktureret efter "tragtprincippet": Jo tættere på nutiden, desto mere plads til stadig kortere tidsrum. Værket indledes med et kapitel vedr. landets indtræden i den europæiske kulturkreds omkring år 0 (indlemmet i romerriget) og et om saxernes og skandinavernes erobring af landet. Middelalderens udvikling beskrives i tre kapitler med emner som landbrugsudviklingen, byernes fremvækst, industrialiseringen, den regionale udvikling, udbygningen af infrastrukturen mm. Teksten er godt illustreret. Men to forhold kunne være bedre: Dels betyder tragtprincippet, at den nyere udvikling beskrives gennem hele tretten kapitler med hver sin forfatter; herved mistes beklage-